

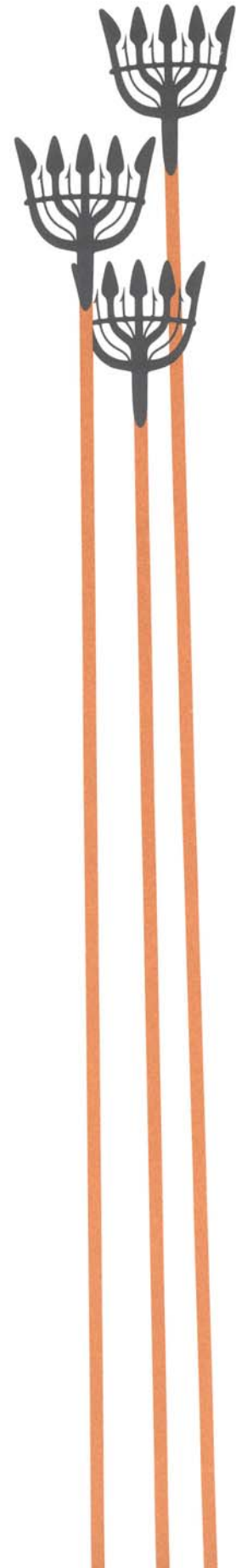
Ronneby 25:19

Ronneby socken, Ronneby kommun

Särskild undersökning

Blekinge museum rapport 2007:2
Mikael Henriksson

Bakgrund

Vid början av 1999 meddelade Studentbostadshus i Blekinge AB Länsstyrelsen, att man hade för avsikt att bygga ytterligare bostadshus inom fastigheten Ronneby 25:19, Ronneby kommun. Då den planerade exploateringen skulle komma att beröra fornlämningarna RAÄ 124 respektive RAÄ 125 i Ronneby socken, ansökte exploatören om tillstånd till att ta bort nämnda gravanläggningar. Efter att beslut i ärendet tagits av länsstyrelsen (Lst Dnr. 220-597-99), genomförde Blekinge museum den första fasen av en särskild undersökning år 2000, då fornlämningen RAÄ 124 borttogs. Länsmuseet slutförde sedan fältarbetet under hösten 2003, då även RAÄ 125 dokumenterades och avlägsnades. Arbetet under 2000 års fältsäsong utfördes av 1:e antikvarie Thomas Persson vid Blekinge museum och 2003 års undersökning utfördes av antikvarie Mikael Henriksson och antikvarie Stefan Flöög vid samma institution. De särskilda arkeologiska undersökningarna genomfördes inom tidigare, av Länsstyrelsen (Lst Dnr 220-3113-98), fastställda ekonomiska ramar, och bekostades i sin helhet av Studentbostadshus i Blekinge AB. Föreliggande avrapportering behandlar slutundersökningen år 2003.

Fig.1 – Undersökningsområdets placering i förhållande till Ronneby tätort.

Topografi och kulturhistoria

Det aktuella undersökningsområdet är beläget omkring en kilometer SO om Ronneby centrum. Området utgörs av en markerad bergsplatå, bestående av hållmark och sporadiska fickor, uppfyllda med morän. Höjdpartiet sluttar stundtals brant, ned mot de omgivande dalgångarna, och de höjdmässiga variationerna ligger huvudsakligen på mellan 20 och 30 m.ö.h. I historisk tid har området legat som utägomark till Pätorps by, och under främst första hälften av 1900-talet förknippas platsen med Folkets parks

verksamhet. Med början under mitten av 1990-talet bebyggs slutligen delar av området med flervåningshus för studentboende. Enligt fornminnesregistrets notiser definieras området som skogs- och parkmark.

Fig.2 – RAÄ 125 mot N innan avverkning.

Inom det aktuella höjdpartiet har det tidigare funnits en mindre grupp fornlämningar i form av stensättningar. Förutom de ovan omnämnda lämningarna, RAÄ 124 resp. 125, rörde det sig om ytterligare en stensättning, RAÄ 123 i Ronneby sn. Även på likartade höjdlägen i närområdet har det vid inventeringsarbete påträffats stensättningar, och så sent som sommaren 2006 registrerades två, tidigare okända sådana (se Henriksson 2006). Norr om undersökningsområdet, i det närbelägna Hultaområdet, finns ett flertal kända gravanläggningar bevarade. Under 1970-talet grävde man här bort ett antal gravar inför planerade exploateringsarbeten. Stensättningen RAÄ 123 inom Folkparksområdet avlägsnades av Blekinge museum genom 1:e antikvarie Thomas Persson och antikvarie Björn Nilsson år 1996 (Nilsson, 1996). I huvudsak förefaller såväl de hittills bortgrävda som de ännu bevarade gravanläggningarna i trakten härröra från skedet yngre bronsålder/ äldre järnålder.

Fig.3 – Avverkning med motorsåg

Undersökningens genomförande

Stensättningen RAÄ 125 utgjordes enligt Fornminnesregistret av en oval 11 x 5 m, starkt övertorvad och delvis skogbevuxen anläggning. Sedan denna registrerats i samband med fornminnesinventeringen 1969, hade graven blivit än mer övervuxen (se fig. 2). Stensättningen var 2003 kraftigt bevuxen med allt från mindre ekar och tallar till en ormbunkar och allmän sly. Undersökningens första fas fick därför helt inriktas på omfattande avverkning och röjning. Denna skedde först med motorsåg och yxa, och därpå följde en fortsatt avtorvning och finrensning för hand med fyllhammare och skärlev. En uppmätning av stensättningen gjordes, och plan- och sektionsritningar upprättades i skala 1:20. Dessa låg senare till grund för en skärmbildsdigitalisering i ArcGIS (bilagor 2a och 2b). Slutligen avlägsnades gravens stenmaterial systematiskt. Fotografering skedde fortlöpande med digitalkamera under fältarbetets gång, och ett mindre fyndmaterial tillvaratogs.

Resultat och diskussion

Fig.4 – Dubbel kantkedja fotograferad mot Ö.

Efter undersökningens rensningsfas framgick det att stensättningen hade en något oval form. Objektet mätte omkring 13 m i N-S och ca 11 m i Ö-V riktning. Graven låg på eller i direkt anslutning till den blottlagda berggrunden. De lagda stenarna var i huvudsak samlade till en moränfylld svacka inom stensättningens NÖ del samt till en motsvarande inbuktning vid den exponerade hällens slut i SV. Stenmaterialet bestod uteslutande av otuktad natursten i form av samma rödaktiga granit som den nakna berggrunden. Storleksmässigt varierade stenarna i huvudsak mellan 0,30 och 0,50 m. En mindre del av stenmaterialet bestod av 0,60 upp till 1,20 m stora stenar och en begränsad mängd av tuktade, 0,10 – 0,15 m stora sådana. Även vid sidan om stensättningen låg stenar av olikartad form och storlek, vilka sannolikt kan uppfattas som utrivna ur gravanläggningen.

I kombination med den blottade berggrunden skapade stenmaterialet en tämligen flack anläggningsform (se bilagor 2a och 2b). Vid nivellering av graven visade det sig att dess höjdskillnader varierade mellan 31,40 och 32,20 meter över havet.

Stenarna var lagda i ett till två lag, och spår av åtminstone en

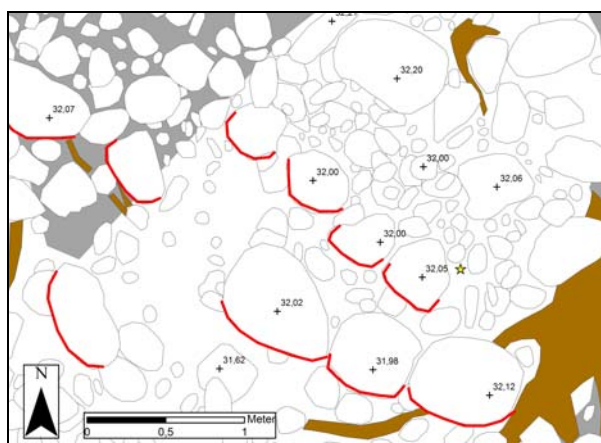

Fig.5 – Detalj av plandokumenterade kantkedjor.

kantkedja föreföll tydlig inom gravens N resp S del (se bilaga 2a). I övrigt hade en SV-NO löpande sprickbildning skapat en veritabel ficka i berggrunden. Inbuktningen var kringgårdad av rester av två kantkedjor, vilket gav strukturen en närmast kistliknande form. Den yttre stenradens stenar var upp till 0,8 meter stora och den inre 0,4 meter. Mellan och innanför fanns en tät packning bestående av 0,10-0,25 meter stort, delvis skärvtigt stenmaterial (se fig.4 resp fig.5).

Fnr	Kontext	Fyndmaterial	Vikt	Antal	Anmärkning
1	Rensfynd från berghällens topp	Blågrå pärlor av glasfluss	3	2	Pärla i 2 delar 11 mm diam, 5 mm tj Hel pärla 13 mm diam 9 mm tj
2	Rensfynd	Kopparmynt	7	1	5-öring från 1904
3	Stenpackning	Spets av Ssk flinta	15	1	parallellhuggen L 64Br 21 Tj 7
4	Rensfynd	Avslag av Kristianstadflinta	2	1	
5	Rensfynd	Dricksglas	174	1	
6	Rensfynd	Spritflaskor	1406	2	med delvis bevarat innehåll

Fig.6 – Fyndtabell Särskild undersökning av RAÄ 125, Ronneby sn.

Det förhistoriska fyndmaterialet från stensättning RAÄ 125 var ytterst sparsamt. Trots ett intensivt sökande påträffades varken förväntade fragment av kremerade benrester eller kruksskärvor. En flathuggen flintspets framkom i bergsskrevans stenpackning och ett par, såväl hela som fragmentariska pärlor av blågrå glasmassa framrensades helt ytligt, på stensättningens högsta punkt. En mängd spritflaskor påträffades, instuckna i olika håligheter i stensättningen. Merparten av dessa härrör sannolikt från folkparkserans slutskede, men även senare tiders studentboende har avsatt spår i form av ölburkar, glas och ölflaskor.

Fig.7 – Glaspärlor från stensättningens topp

Det finns inget som motsäger en dateringsmässig samstämmighet mellan RAÄ 125 och övriga gravar i närområde, t dvs en allmän datering till yngre bronsålder/äldre järnålder. För att komma vidare i frågan kring gravtraditioner under skedet, är det önskvärt att ett samlat grepp kring gravmiljöerna i Hultaområdet kommer till stånd i framtiden.

När störningar av gravmiljön, genom förflyttning av stenmaterial och/eller annan plundring, har inletts går i dag inte att utröna. Ett cementslag grund till en urinoar några meter väster om graven nyttjades vid undersökningstillfället som fundament till igloos för återvinning av glas. Denna slutliga observation minner om ett om ett ganska aktivt brukande av en förhistorisk begravningsplats, vilken blev ett folkparksområde och till slut en boendemiljö, inte långt från Ronneby centrum.

Fig.8 – Flathuggen flintspets från stenpackning

Referenser

Tryckta källor:

Björkquist, K.-A., Persson, T. 1970. Folkvandringstid i Hulta. *Blekingeboken* Årg.48 s.7-19. Karlskrona 1970.

Övriga källor:

Henriksson, M. *Påtorp – Fornanäs. Kulturmiljöutredning*. Blekinge museum rapport 2006:14

Nilsson, B. *Arkeologisk slutundersökning av stensättning, fl 123 i Ronneby sn*. Blekinge museum rapport 1996.

Persson, T. *Rapport om särskild utredning inför planerad utvidgning av Östra industriområdet, Hulta 2:115 m fl, Ronneby sn*. Blekinge museum rapport 1998.

Persson, T. rapport för grävning år 2000 manuskript

FMIS

Diverse kartor ur LMV kartarkiv.

Figurförteckning

Fig.1 Undersökningsområdets placering i förhållande till Ronneby tätort.

Fig.2 RAÄ 125 mot N innan avverkning

Fig.3 Avverkning med motorsåg

Fig.4 Kantkedja fotograferad mot Ö.

Fig.5 Del av kantkedja enligt planritning

Fig.6 Fyndtabell särskild undersökning

Fig.7 Fyndfoto av glaspärlor

Fig.8 Fyndfoto av flathuggen flintspets

Bilagor

Bilaga 1a-b – Undersökningsområdet i det äldre kartmaterialet.

Bilaga 2a-b – RAÄ 125 Ronneby socken i plan och sektion.

Administrativa uppgifter

Länsstyrelsens dnr och datum för beslutet: 220-597-99, 1999-03-08

Blekinge museum dnr: 140-0867-03

Undersökningstid: 20 dv mellan 2003-09-23 och 2003-11-21

Projektledare: Mikael Henriksson

Personal: Stefan Flöög

Läge: Fastighetskartan, blad 3F6d Ronneby

Koordinatsystem: Plan 2,5 gon W Blekinge 10.

Koordinater för undersökningsytans sydvästra hörn: x: 6230339 y: 1468207

Mätdata och 47 digitala fotografier förvaras i Blekinge museum.

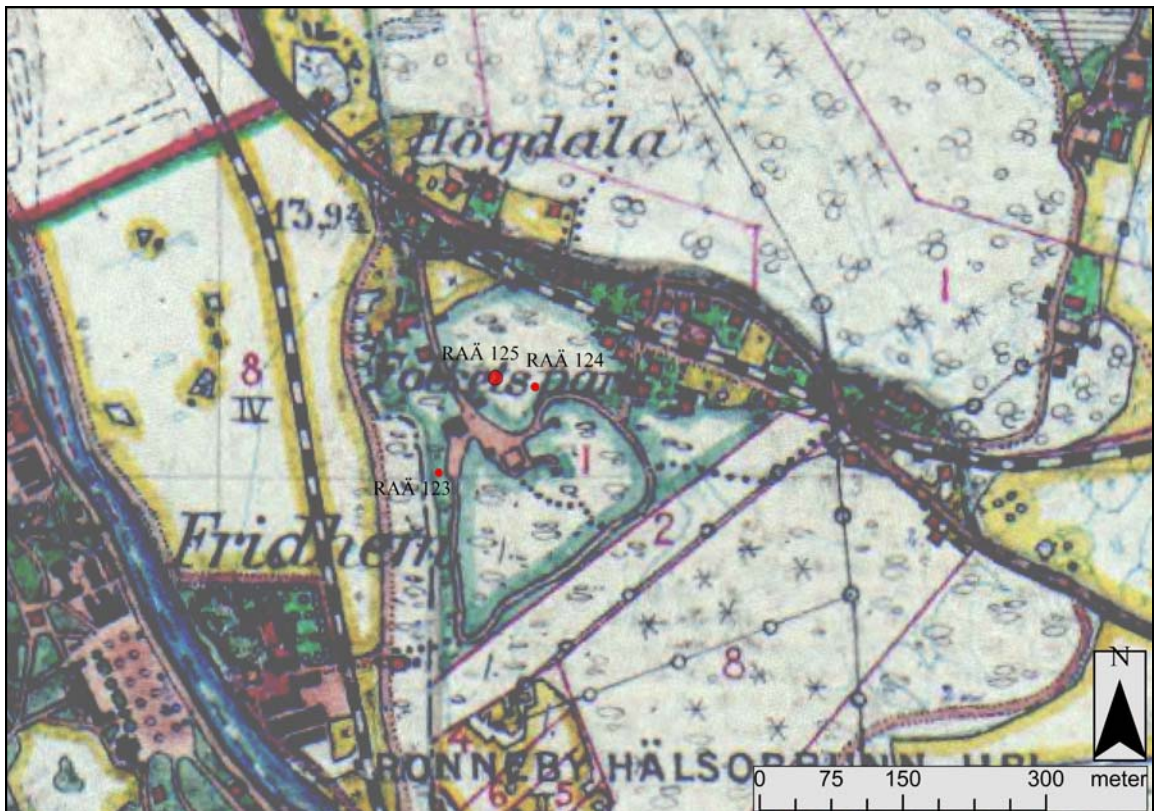
Fynd: BIM 25564:1-6

Kartanvändning: ©LMV, Gävle, 2007, ©LMV Ärende nr M2005/2857, ©LMV 2007. Ur Historiska Kartor™

Bilaga 1a och 1b – Undersökningsområdet enligt äldre kartmaterial.

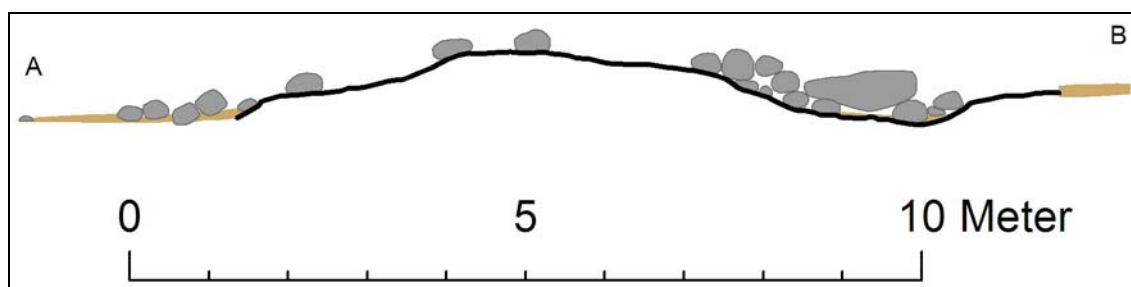
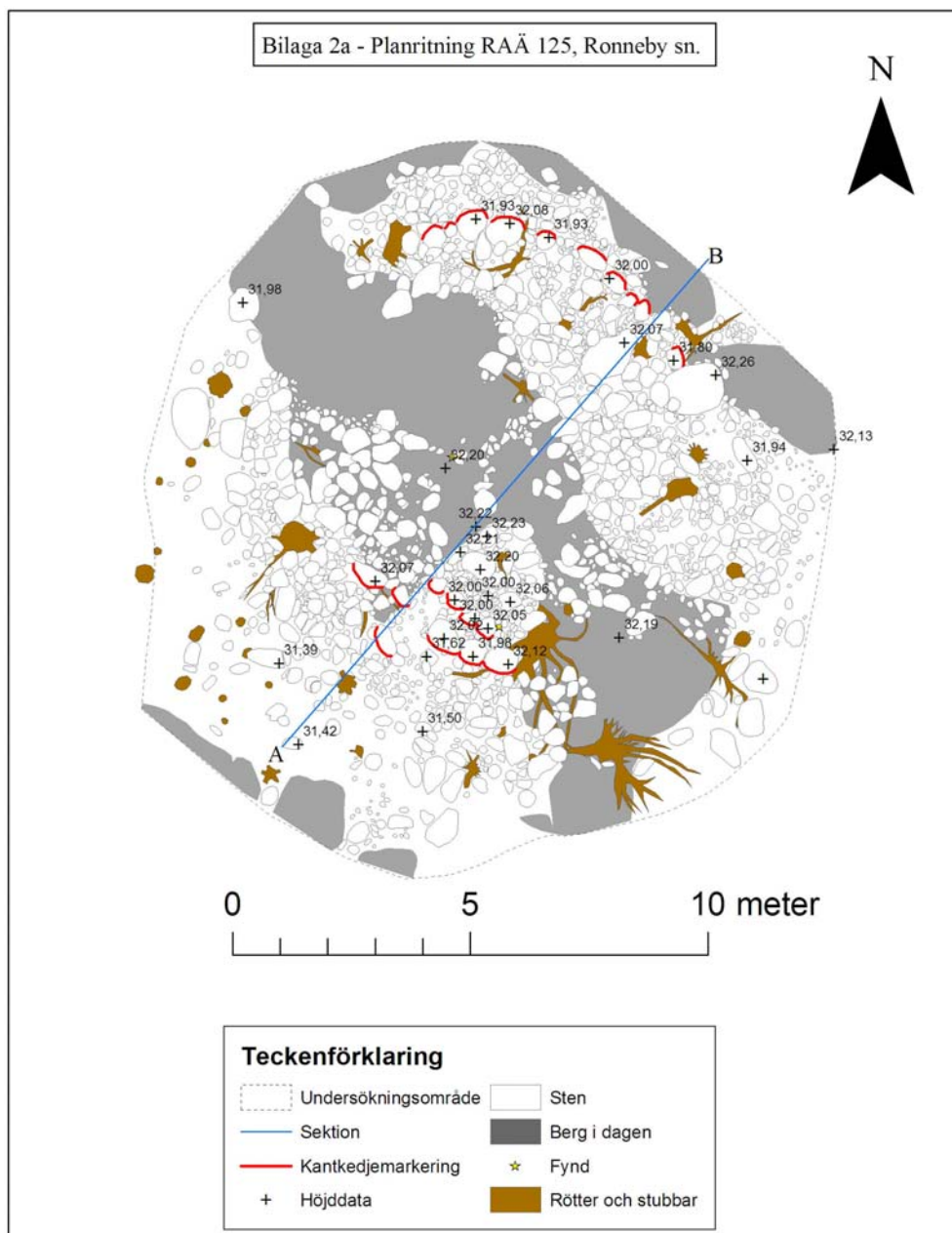

Bilaga 1a – Aktuellt utsnitt från storskifteskartan för Pätörps utägor 1779.

Bilaga 1b – Utsnitt från Häradskartan 1917 blad 32 – Ronneby.

Bilaga 2a och 2b – Dokumentation vid borttagning av RAÄ 125, Ronneby sn.

Bilaga 2b – Sektion genom RAÄ 125 mot NV.